

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Міністерство соціальної політики
України

Національна соціальна сервісна
служба України

Дніпропетровська обласна
військова адміністрація

Дніпропетровська обласна рада

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Мною як Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) у зв'язку із здійсненням на підставі статті 101 Конституції України, статей 1, 13, 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, під час виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання виявлено порушення прав підопічних та суттєві недоліки у діяльності комунального закладу «Іллінський психоневрологічний інтернат» Дніпропетровської обласної ради» (далі – заклад, інтернат).

Преамбулою до Конвенції про права осіб з інвалідністю визнано, що доступність фізичного, соціального, економічного та культурного оточення, охорони здоров'я та освіти, а також інформації та зв'язку, дає змогу особам з інвалідністю повною мірою користуватися всіма правами людини й основоположними свободами.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено заборону тортур, нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження і покарання.

Держава, відповідно до статті 11 Конвенції про права осіб з інвалідністю, має обов'язок вживати усіх необхідних заходів для забезпечення захисту й безпеки осіб з

інвалідністю у ситуаціях ризику, зокрема в збройних конфліктах, надзвичайних гуманітарних ситуаціях та під час стихійних лих.

Уповноваженим та Секретаріатом Уповноваженого до Дніпропетровської обласної військової адміністрації та закладу направлялись листи-реагування від 22.04.2022 № 5154.2/22/47, від 15.07.2022 № 9345.2/22/47 та подання від 01.12.2023 № 11075.2/23/53 щодо необхідності вжиття заходів забезпечення захисту та безпеки підопічних, організації тимчасового переміщення (евакуації) осіб з місця постійного розташування інтернату.

225 підопічних інтернату протягом 2022 року були влаштовані до інших закладів соціального захисту. Водночас 26 осіб з інвалідністю продовжували перебувати в інтернаті на території активних бойових дій на відстані менш ніж 10 кілометрів від тимчасово окупованої території, зоні ймовірного ураження при радіаційній аварії на Запорізькій атомній електростанції, що порушує пункт 4 Порядку тимчасового переміщення (евакуації) дітей та осіб, які проживають або зараховані до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування на цілодобове перебування, та їх повернення за місцем постійного проживання (перебування), а в разі виїзду за межі України – в Україну, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2023 № 546 (далі – Порядок).

Попри те, що наказ про тимчасове переміщення (евакуацію) підопічних видано виконуючим обов'язки директора закладу 16.02.2024, підопічних було евакуйовано 28.02.2024, лише після чергової ворожої артилерійської атаки та влучань у будівлю інтернату.

Умови розміщення 26 підопічних у приміщенні неврологічного корпусу комунального некомерційного підприємства «П'ятихатська міська лікарня» П'ятихатської міської ради» (далі – лікарня, відділення) не забезпечують надання особам медичної допомоги та спостереження за станом здоров'я, отримання ними соціальних, реабілітаційних послуг, що порушує вимоги Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185 (далі – Критерії), Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198 (далі – Державний стандарт), Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957 (далі – Типове положення), а також призводить до порушення прав осіб з інвалідністю на життя та безпеку, на повагу до гідності, на охорону здоров'я, на реабілітацію, на соціальний захист тощо.

Вказане свідчить про недотримання Дніпропетровською обласною військовою адміністрацією вимог Порядку під час організації тимчасового переміщення (евакуації), самоусунення керівництва закладу від надання соціальної послуги стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, за місцем тимчасового переміщення (евакуації).

Закладом не вжито заходів для взяття підопічних на облік як внутрішньо переміщених осіб, що обмежує можливість реалізації їхніх прав, гарантованих Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

Незважаючи на те, що підопічними інтернату є особи з інвалідністю, які потребують надання медичної допомоги та медичних послуг внаслідок стійких

інтелектуальних та/або психічних порушень, Дніпропетровською обласною військовою адміністрацією, а також керівником закладу не забезпечено надання медичної допомоги, що порушує пункти 8, 19 Порядку.

Ліцензія на провадження господарської діяльності з медичної практики закладом не отримувалась, відповідний договір із закладом охорони здоров'я не укладався, що порушує вимоги підпункту 5 пункту 5 Критеріїв. Спостереження за станом здоров'я та організація надання медичної допомоги як один з основних заходів, які складають зміст соціальної послуги стаціонарного догляду, в інтернаті не виконуються, що порушує абзац четвертий пункту 1 розділу VIII Державного стандарту.

Закладом не укладено декларації з лікарем загальної практики-сімейним лікарем за місцем тимчасового переміщення (евакуації) осіб у місті П'ятихатки. Натомість підопічними укладено декларації з лікарем за місцем постійного розташування інтернату у місті Марганець, що ускладнює можливість оперативного прийому та термінового отримання медичних послуг.

Відвідуванням НПМ встановлено обставини неналежної організації надання медичної допомоги особам, які перебувають в умовах несвободи та постійно знаходяться у відділенні. Так, підопічними Є., Л., І., В. приймаються психофармакологічні препарати (зокрема, аміназин). Однак персонал інтернату, що фактично здійснює допомогу у наданні особам рецептурних психофармакологічних препаратів, не пояснив підставу отримання підопічними такого лікування, не надав для ознайомлення медичні документи щодо огляду підопічних лікарем та призначення лікування.

Окрім того, зафіксовано випадки наявності у окремих підопічних тілесних ушкоджень (садна, рани, набряки) та наявності скарг на стан здоров'я, однак адміністрацією інтернату не надано підтвердження огляду підопічних лікарем, призначення їм лікування.

Незабезпечення організації надання медичної допомоги за місцем тимчасового переміщення (евакуації) особам, які утримуються в місці несвободи, в розумінні статті 4 Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, може бути розцінене як прояв неналежного поводження, а також є несумісним з гарантіями статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що підтверджується відповідною практикою Європейського суду з прав людини («İlhan проти Туреччини», «Sarban проти Молдови»).

Групою НПМ відзначено, що в закладі продовжується практика застосування до осіб з інвалідністю обмежувальних заходів, пов'язаних із наявністю у підопічних, на думку керівництва та персоналу, інфекційної хвороби. Водночас з аналізу медичних документів підопічних, наданих у відповідь на запит Секретаріату Уповноваженого, вбачається наявність негативних висновків проведених щорічних бактеріологічних досліджень, відповідно до яких у обстежених підопічних встановлена відсутність збудника черевного тифу.

Водночас у порушення вимог пункту 2.2.2. ДБН В.2.2-18:2007 та через брак приміщень, у відділенні не обладнано приймально-карантинне відділення. Також відсутнє приміщення ізолятора, що порушує вимоги статті 21 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб».

У порушення вимог пунктів 8, 19 Порядку, абзацу п'ятого частини 1 розділу VIII Державного стандарту, підпункту третього пункту 5, абзацу третього пункту 7 Типового положення, статті 26 Конвенції про права осіб з інвалідністю Дніпропетровською обласною військовою адміністрацією та керівником закладу не забезпечено надання підопічним реабілітаційної допомоги за місцем тимчасового переміщення (евакуації), що призводить до порушення права підопічних інтернату на отримання реабілітаційних послуг.

У порушення пункту 11 Порядку, пункту 64 Типового положення, індивідуальні програми реабілітації осіб з інвалідністю не були перевезені адміністрацією закладу до місця тимчасового переміщення (евакуації), а їх копії відсутні у особових справах підопічних.

Окрім того, за відсутності індивідуальних програм та планів реабілітації, адміністрацією та персоналом інтернату не надано групі НПМ жодних пояснень щодо заходів, які вживаються закладом з метою забезпечення доступу підопічних до отримання реабілітаційних послуг.

Групою НПМ виявлено підопічну з інвалідністю І., яка за відсутності інклюзивного простору та засобів реабілітації (протезно-ортопедичних виробів, спеціальних засобів для самообслуговування та догляду, засобів для пересування, меблів та оснащення тощо) весь час відвідування перебувала на підлозі. Встановлено, що особі не забезпечено сприяння в отриманні засобів реабілітації в умовах несвободи, що не відповідає абзацу п'ятому частини 1 розділу VIII Державного стандарту та пунктів 4.2, 4.4., 4.5 додатка 3 Державного стандарту та порушує вимоги статті 26 Конвенції про права осіб з інвалідністю, статті 23 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні».

При цьому адміністрацією інтернату не забезпечено умов задля реалізації права отримувачів соціальної послуги на достатній життєвий рівень та гідні умови проживання. Варто наголосити, що приміщення відділення понад 10 років не використовувались у зв'язку із реорганізацією лікарні та перебувають у занедбаному стані (тріщини в стінах, стелях, нерівність покриття підлоги, недостатнє штучне освітлення тощо). Санітарно-гігієнічний стан кімнат та коридорів є незадовільним, виявлено грибок та плісняву на поверхнях. У вбиральнях корпусу не функціонують рукомийники.

У порушення пунктів 6.1.1.2, 6.1.3.3 Державних будівельних норм В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007) не забезпечено додержання мінімальної норми площі на одну особу (в тому числі щодо осіб, які пересуваються за допомогою крісла колісного, а саме 8-10 м² на людину). Підопічні розміщуються переважно по 3-6 осіб у в кімнатах площею 3-5 м² без забезпечення роздільного проживання чоловіків та жінок.

Усупереч пункту 1 розділу VII та пункту 2 розділу X Державного стандарту, приміщення лікарні, у якому організовано тимчасове переміщення (евакуацію), не пристосоване для забезпечення потреб осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення у відповідності до Державних будівельних норм України В.2.2-40:2018 «Державні будівельні норми. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» (далі – ДБН) та не відповідає показникам якості надання соціальної послуги, визначеним додатком 4 до Державного стандарту.

Організація дотримання особистої гігієни, здійснення гігієнічних процедур ліжковим хворим забезпечується із порушенням пункту 2.3 додатку 3 до Державного стандарту та абзацу третього пункту 2 розділу VIII Державного стандарту, а також у спосіб, що не забезпечує поваги до гідності осіб та може бути розцінений як прояв неналежного поводження з особами в умовах несвободи.

У порушення абзацу другого пункту 1 розділу VIII, додатку 3 до Державного стандарту, Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, визначених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми), не всі підопічні належним чином забезпечені постільними речами та білизною, твердим інвентарем належної якості (підопічні сплять на ліжках з панцирними сітками та дерев'яними дошками), а також індивідуальним одягом згідно розміру та сезону.

Організація харчування підопічних за місцем тимчасового переміщення (евакуації) здійснюється із порушеннями норм Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» (далі – Закон № 771/97), а саме: без отримання експлуатаційного дозволу, реєстрації потужності з виробництва та/або обігу харчових продуктів; не дотримуються вимоги товарного сусідства. Виявлено протерміновані харчові продукти та продукти без будь-якого маркування, що також не відповідає вимогам пункту 6 частини 1 статті 6 Закону України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів». Добові проби працівниками харчоблоку не відбираються. Групою НПМ встановлено невідповідність готових страв нормам, затвердженим у меню (вага порції страви становила переважно від 20 до 50 грам, в той час як меню передбачено 70 грам). Питний режим не організовано належним чином.

У порушення абзацу другого пункту 7 Порядку, пункту 7 розділу XVII Державного стандарту, пункту 25 частини 2 статті 19 Кодексу цивільного захисту України за місцем тимчасового переміщення (евакуації) не забезпечено своєчасного облаштування захисних споруд цивільного захисту або споруд подвійного призначення, придатних для укриття осіб та безпечного перебування в них. Фактично підопічних поставлено в умови, що позбавляють їх можливості залишати житлові приміщення та переміщуватися у безпечне місце під час екстреного оповіщення «Повітряна тривога».

Будівля лікарні не відповідає протипожежним вимогам згідно із Правилами пожежної безпеки в Україні, затвердженими наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417, а саме: система протипожежного захисту відсутня; не забезпечено нормативною кількістю первинних засобів пожежогасіння та технічного обслуговування вогнегасників; плани (схеми) евакуації людей відсутні; використовуються пошкоджені електроприлади тощо.

На підставі викладеного вище, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, а також беручи до уваги те, що:

відповідно до пункту 5 частини другої статті 11 Закону України «Про соціальні послуги», підпункту 3 пункту 5 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423, Міністерство соціальної політики України здійснює державний контроль за

додержанням вимог Закону України «Про соціальні послуги», вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, а також контролює діяльність відповідних структурних підрозділів місцевих держадміністрацій;

відповідно до підпункту 5 пункту 4 Положення про Національну соціальну сервісну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 783, пунктів 1, 2 Порядку здійснення державного контролю/моніторингу за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, соціальних послуг та за дотриманням прав дітей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.10.2021 № 1035, Національна соціальна сервісна служба України здійснює контроль за дотриманням державних стандартів надання соціальних послуг, проводить моніторинг та оцінювання якості надання соціальних послуг, а також моніторинг дотримання надавачами соціальних послуг вимог законодавства під час надання соціальних послуг;

відповідно до абзацу сьомого пункту 4 Порядку, Міністерство соціальної політики України та Національна соціальна сервісна служба України визначають обласну, Київську міську військову адміністрацію або заклад державної форми власності, що забезпечить розміщення осіб на період тимчасового переміщення (евакуації) у разі неможливості забезпечити тимчасове переміщення (евакуацію) дітей та осіб в межах області за місцем постійного розташування закладу;

відповідно до пункту 10 частини першої статті 13, пункту 9 частини першої статті 16, статті 23 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», а також частини третьої статті 13 Закону України «Про соціальні послуги» до відання обласних державних адміністрацій належить вирішення питань охорони прав, свобод і законних інтересів громадян на відповідній території, реалізація державної політики та здійснення заходів для забезпечення соціального захисту осіб, а також здійснення контролю за додержанням вимог законодавства;

відповідно до статті 17 Закону України «Про місцеве самоврядування» відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, будуються на засадах їх підпорядкованості, підзвітності та підконтрольності органам місцевого самоврядування;

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Міністерству соціальної політики України розглянути подання та вжити в межах компетенції заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема сприяти Дніпропетровській обласній військовій адміністрації у забезпеченні організації тимчасового переміщення (евакуації) підопічних інтернату в безпечні умови, що передбачають додержання права підопічних на повагу до гідності, забезпечення доступу до медичних, реабілітаційних та соціальних послуг тощо.

2. Національній соціальній сервісній службі розглянути подання та вжити в межах компетенції заходів контролю за дотриманням державних стандартів надання соціальних послуг під час надання соціальних послуг комунальним закладом

«Іллінський психоневрологічний інтернат» Дніпропетровської обласної ради» за місцем тимчасового переміщення (евакуації).

3. Дніпропетровській обласній раді як засновнику та органу управління майном комунального закладу розглянути подання та вжити заходів щодо:

надання оцінки діям керівництва закладу в частині виконання посадових обов'язків;

внесення до контрактів керівників комунальних закладів (які забезпечують цілодобове перебування (проживання) осіб, надання їм соціальних послуг), а також засновником та органом управління майном яких є Дніпропетровська обласна рада, вимог щодо недопущення порушень прав та свобод людини і громадянина (зокрема, у сфері надання соціальних послуг), неухильного додержання стандартів надання соціальних послуг тощо.

4. Дніпропетровській обласній військовій адміністрації розглянути подання та вжити заходів, зокрема:

4.1. Забезпечити контроль за додержанням прав отримувачів соціальної послуги комунального закладу «Іллінський психоневрологічний інтернат» Дніпропетровської обласної ради;

4.2. Терміново забезпечити організацію оцінки потреб осіб з інвалідністю, які отримують соціальні послуги в закладі;

4.3. Вжити заходів щодо організації тимчасового переміщення (евакуації) підопічних комунального закладу «Іллінський психоневрологічний інтернат» Дніпропетровської обласної ради із дотриманням вимог Порядку, зокрема, забезпечити повторне тимчасове переміщення (евакуацію) осіб з інвалідністю у безпечні умови, що передбачають додержання права на повагу до гідності, забезпечення доступу до медичних, реабілітаційних та соціальних послуг тощо;

4.4. Надати доручення Департаменту соціального захисту населення здійснити моніторинг надання соціальної послуги, оцінку їх якості.

5. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності.

6. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого (додавши на підтвердження відповідну інформацію та копії документів).

7. Національній соціальній сервісній службі, Дніпропетровській обласній військовій адміністрації щомісяця інформувати про вжиті заходи та подальше усунення недоліків до повного виконання вимог цього подання.

Звертаю увагу, що відповідно до статті 188⁴⁰ Кодексу України про адміністративні правопорушення, невиконання законних вимог Уповноваженого тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт за результатами відвідування інтернату.

**Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Онищенко Владислав 098 431 51 00

